

Nr. 33.

De riksbekanta första gräsliga
Gatustriderna i Stockholm

mellan poliserna och folket,

angående allmän rösträtts införande i Sverige.

Med bilder.

Pris: 20 öre.

Från Svenska Snick- och Vagnfabriken
adress: Tomtebodas station (vid Stockholm).

RC. 46
(62)

Nr. 33.

De riksbekanta första gräsliga Gatustriderna i Stockholm

mellan poliserna och folket,
angående allmän rösträtts införande i Sverige.

Med bilder.

Pris: 20 öre.

Från Svenska Snäck- och Visförlaget,
adress: Tomtebodas station (vid Stockholm).

JOHN SWENSKS
DONATION

Sjunde Sängsamlingen,
pris 50 öre, innehåller 10 häften:
N:o 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70.

Afton på sjön, står i häftet N:o	65
Anna Stenmans kärleksdrama	67
Annars är jag herre i mitt hus	70
Bonden med gröten i byxorna	62
De 3 detektier, som grepo Mordlund	69
Finska rytteriets marsch	68
Fröken Agnes som blef påtvingad	70
Grönskande gran, o du herrliga	66
Hör I bevaringsgossar, den tiden	68
Heimkringlas panna, du höga Nord	61
Ingeborg, farväl min älskade	61
Johanneshus-barbaren, hans lif	63
Jag vet en flicka, som heter Anna	66
Korset på Idas graf. Mossbelupen	61
Klarelvens blomster. Robert. Rosa	63
Kupletter och varieté-visor m. m.	67
Krigarlivet är så herrligt	67
Kvastarne i Kalmar stad. Uti	67
Luffare- eller gardistvisa	66
Lustiga militärvisor.	68
Låt oss strida för konung och	68
Mälarensjöövarens största dåd	64
Mordlunds lif som barn och man	65
Min sport är fånga flickor	67
Misslyckadt frieri till stadens	67
Mordlunds sista bragd	69
Metaren B. som ville dränka sig	70
O farväl, förglöm ej mig	61
Om blott jag för din kärlek, ej	70
Planet Mars och dess invånare	62
Poeternas arma klagovisa af Ch-II	62
Raskens trall från Napolens krig	62
Sjömanssång. Fly min julle från	61
Slumma ljuft du lilla	65
Skenet bedrager med lösbehagen	67
Sof i ro, dröm om kärlek, hopp	69
Symamsellernas dragningskraft	66
Uteliggarevisa, af metaren B.	70
Vid skalden Tegnér's graf	65
Värfvarevisan och bonddrängen	68
Vestermarks bekikade resa	70
Ångaren Prins Carls besättning	69
Älskarens saknad. Jag mins	61
Öfver skogen, öfver sjön	67

Attonde Sängsamlingen,
pris 50 öre, innehåller 10 häften:
N:o 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80.

Boerkriget, det tappra. Hurra för	78
Brynhildas röst. I hjertat jag	76
Det tisslet, det tasslet	75
Din är jag än när sjö och dal oss	78
En bekant försiktig Ljung-fru	75
Emigrantvisan. Jag vill ej längre	75
— Vi sålde våra hemman	76
En cellfänges visa om sig sjelf	77
Ensam uti hela vida världen	78
En gång så hade jag en vän, fallera	79
Fia Jansson. Känner du Fia Jans	72
Farväl i sången vill jag minnas	74
Gröna julle halka lätt på vägen	71
Gif din skärf och tig. Du en liten	71
Gör så godt du kan. Fyll min	79
Hvetlanda-barbaren, hans nesliga	73
Hvad kvinnan kan. Den lilla	74
Hvar ros så skön, hur ljuf den	75
Hvem är din vän? Du tusen vän	77
Insektspulver-visan om Tjäder	77
Jag gick mig ut en afton att	71
Jag visste ej allt hvad hon var	79
Kaffesystrarnes kaffemarsch	72
Kovavisan. Kovan kommer	77
Lifvet i Hornskroken, af Chr-II	74
Luffarn i dansstugan	76
Långt uppe bland fjellen vi	79
Mitt hem är så litet, men	71
Min hela rikdom är min sång	73
Minnet är en ros som alltid	75
Modern som vaktade sin dotter	79
När i kvällen, o min älskling	71
Nicolina, att vara kär det är en	72
Nu är det hjul igen och vagnar	75
Nu är det soligt och varmt på	78
Pintorparfrun på Ljung	76
Pelles arma Stockholmsresa	79
Rida, rida ranka, operasång	80
Sofias eller Sikans ungdomsvisa	80
Småstadspatronen, hans skitna hatt	79
Tänk någon gång när du en	71
Tiggaren med medaljen. Ensam på	78
Trollhättan. Brusande vilda ström	78
Vill du hålla mig kär, vill du	78
Välkommen, välkommen du klara	80

De, som ej kunna få köpa en eller flera af dessa vissamlingar på annat sätt, kunna när som helst erhålla dem för 50 öre st. från So. Vieförlaget, adress Tomtebodastation. Frimärken sändes som betalning. Men bäst är köpa hos återförsäljare, ty då sparas postporto och kuvert.

De första gatustriderna i Stockholm vid Rösträttens införande i vårt land.

Ute vid Lill-Jans.

Söndagen den 19 April 1902 voro två kompakta folkströmmar i rörelse. Den ena passerade strandvägen utåt i det dubbla syftet att njuta af det vackra vårvädret och bese hästutställningen på Djurgården. Den andra var hufvudstadens arbetare på väg till demonstrationen för allmän rösträtt.

Uppför Engelbrektsgatan gick den oafbrutna strömmen med Lill-Jans som mål. Den gamla folkmötesplatsen hade den dagen lockat än mer deltagare än vid föregående tillfällen. Hur många som samlats där under furorna är ganska svårt att ange, isynnerhet som folk alltjämt strömmade till långt efter sedan demonstrationen kl. 3 tagit sin början. Men nog får man anslå demostranternas antal till mellan 30- och 50,000 personer. På vägarne till Lill-Jans var det torrt och fint, men inne i skogen pågick ännu snösmältningen, till följd hvaraf marken var fuktig, här och der försedd

med gytjiga gölar. Ingenting afskräckte emellertid demonstranterna från att samlas i en väldig skara rundtom den rödklädda talarstolen. Man klef oförfäradt på i leran, man steg upp på stenar, klättrade upp i backarna, och oförvägna pojkar begåfvo sig till och med upp i träden. En vedstapel lämnade ypperlig utsikt öfver platsen och var naturligtvis inom kort fullsatt med åskådare. Hade man lyckats komma upp på någon af höjderna i den sluttande backen, var det en ganska imponerande anblick som bredde ut sig framför ens blickar: ett helt haf af människor eller snarare hattar, ty mer såg man knappast af demonstranterna så här från utsiktspunkt. Ofvan hattarnes mörka massa höjde sig här och där små rök-moln. Ty man nekade sig inte nöjet att röka medan man lyssnade till talen. Och det fanns fullt med vandrande cigarrförsäljare, som till-godosågo folkets kraf härvidlag. Det pågick för öfrigt en rätt liflig kommers med *pepsiner* och bakelser, som förder omkring i lådor och på kärror. Två hela bryggarvagnar med läskedrycker — men naturligtvis inga maldrycker — syntes där också, och förrådet tycktes snart nog vara slut. Det var på det hela taget ett rätt brokigt folklif på ytterkanterna af den stora massan. Där kunde man omöjligt höra något af talen. Man fick vara glad om man såg talarne gestikulera på tribunen och ifall

ett eller annat *enstaka* ord trängde fram. Annars samtalades det helt gemytligt härute på periferien, och man nöjde sig med att stämma in i ropen när de andra därinne i hopen hurrade åt någon poäng af talen.

Redan på vägen till Lill-Jans hade man lagt märke till att inte en polisman varit synlig. Likaså ute på demonstrationsplatsen: ej en enda poliskask syntes till. Det var helt säkert ett fullkomligt riktigt förfarande från polisens sida att låta demonstranterna här sköta sig sjelfva. Det gjorde de också på monstergillt sätt. I denna stora samling syntes rätt få berusade personer.

En liten stund hade talen pågått, då det hördes musik nedifrån vägen och en messingssextett, efterföljd af en hel hop folk, tågade upp. Musiken spelade den välkända Arbetets söner, som Stockholm hunnit lära sig under dessa dessa demonstrationsdagar. De närvarande applåderade, och så stämde man in i sångens refrång om kampen för frihet och bröd. Musiken gjorde en lof och ställde sig på en höjd i närheten och stämde upp en marsch. Men den stod tydligen för nära, så att talarne öfverröstades, och därför måste de snart nog afbryta sin välmenta konsert.

I omkring halfannan timme fortgick sjelfva demonstrationen. Den ene talaren efter den andre stod upp, helsade här och där med

gillande hurrarop och andra bifallsyttringar. Rent af bedöfvande blef hurrandet när Hjalmar Branting uppsteg på talarplatsen. Och hans anförande blef rikligen späckadt med ljudliga instämmanden, äfvenså Lindqvists och Åkerbloms tal. Lifligt bifall kom föröfrigt alla anföranden till del, och hvarje lefve besvarades med hurrarop, som torde ha hörts långt inåt staden. Hamnarbetarnes musikkår blåste fanfarer, socialistmarschen och »Arbetets söner» uppstämde upprepade gånger. Slutligen tackade hr Lindqvist å arbetarekommunens och de organiserade arbetarnes vägnar de närvarande för att de så talrikt infunnit sig samt uttalade en önskan att nästa söndags demonstration måtte vinna än större anslutning.

Skogen gjenljöd af de entusiastiska hurra-ropen för den allmänna rösträtten, och till sist sjöngs ännu en gång Arbetets söner unisont.

Marschen från Lill-Jans till staden.

Demonstrationsmötet var slut. Och nu började återtåget till hufvudstaden. Som en flod, hvilken brutit sina fördämningar, svämmade denna väldiga människomassa ut öfver slätten nedanför skogen. Ungdomens avantgarde syntes springande främst, inte väjande för något hinder. På de smala och gyttjiga vägarna

från demonstrationsplatsen uppstod genast en förskräcklig trängsel. Man tog genvägar öfver de sumpiga fläckarna och kröp under stängsel in på stigarna, där gång på gång häftiga stockningar uppstodo. Emellertid tog man saken ganska gemytligt och fortsatte ned till Lill-Jans plan. Der varnades de första poliskas-karna, som redan på afstånd syntes öfver mängden. Polisen hade ställt sig upp i två led, mellan hvilka de demonstrerande hurrande och sjungande drogo fram. Musikkåren hade spelat Arbetets söner uppe vid Riksmarskalksvägen, men hade nu stoppat sina instrument i svarta tygfodral. Minut efter minut tågade skaran fram förbi åskådarne på Lill-Jans plan, då och då glesnade massan, men snart var den åter lika tät. Här och hvar hördes rop: »Lefve den allmänna rösträtten!» »Lefve Belgiens arbetare!» Polisen bad helt fogligt dem, som utbragte lefvena att hålla sig tysta, och de senare ställde sig också i allmänhet villiga denna uppmaning till efterrättelse. På terrasseringen utanför Sofiahemmet hade placerat sig en an-senlig åskådareskara, hvaraf en stor del dock ej varit med om demonstrationståget. Bland de der församlade voro typografen Björklund och literatören Chronwall, hvilka här hade en ut-märkt utsigt att se det storartade böljande demonstrationståget, draga förbi, in åt staden.

I hörnet af Engelbrekts- och Östermalms-

gatorna fick demonstrationståget den första egentliga känningen af polisen. Polisintendenten Tamm hade här tänkt ut en plan att dela massorna i två hälfter och därför ställt upp ett led poliser längs efter gatan, som sålunda delades i två hälfter. När tåget kom, delades det också mycket riktigt, dess ena hälft vek af åt Östermalmsgatan och den andra fortsatte. Men de förtsnämnde hade blott hunnit ett stycke fram på gatan, då de märkte hvad som försig-gick. Man var inte hägad att skiljas från sina bekanta, och så tvärvände man tillbaka igen. Emellertid lyckades det polisen att afleda en ganska stor mängd denna väg, till dess påtryckningen slutligen blef för stark och polisen klokt nog lät sig nöja med den uppdelning som skett samt lät resten obehindradt passera nedåt Engelbrektsgatan. De andra letade sig väg genom Humlegårdsgatan, der gamle Linné helt säkert förundrades åt att höra Arbetets söner — en sång hvars innebörd på hans tid nog var något ganska okänt.

Nedför Engelbrektsgatan fortsatte alltså tåget. Redan uppe vid Lill-Jans plan hade de första hurraropen under tåget börjat och de fortgingo sedan oafbrutet. Massan hade tydligen behof af att ge sig tillkänna som demonстранter och därför hurrade man omväxlande med att en stump ur Arbetets söner togs upp af någon mer eller mindre musikalisk sån-

AUG PALM

HJALMAR BRANTING.

HINKE BERGEGREN.

KATA DALSTRÖM.

Rösträttens förkämpar.

gare. Det var inte precis skolade röster som stämde i, men meningen vara lika god och man klämde gladligen i på den gamla melodien »Upp genom luften». När sången slutat passade någon på att ropa »Lefve den allmänna rösträtten», och så hurrades det — naturligtvis inte af hela massan, som likt en bred, svart flod välde ned för gatan. Demonstrationerna voro mera lokal och framför allt absolut fredliga. Så uppfattades de äfven af alla dem som utan minsta skymt till fruktan sågo genom de öppna fönstren ned på tåget.

På Stureplan mötte en ny polisafspärning, här i syfte att fördela tåget på Birger Jarls och Norrlandsgatorna. Äfven denna åtgärd försiggick ganska lugnt; hufvudparten af tåget gick in på Norrlandsgatan. Skarorna af åskådare i fönster och ut med trottoaren hade här blifvit större, och isynnerhet i Kungsträdgården, dit tåget anlände något öfver kl. 5, väckte det naturligtvis stort uppseende hos de söndagspromenerande. Utmed Kungsträdgårdsgatan gingo arbetarskarorna i täta led, och personer som stillastående åsågo tåget uppgifva att det drog en half timma om innau de hunnit passera. Man sjöng alltjämt och hurrade när helst tillfälle gafs, till och med spårvagnen som passerade tåget fick sitt »lefve». Som man ser, hade hittills intet egentligt störande uppträde skett, och man hoppades därför att demonstranterna lika fredligt skulle tåga uppför Arsenal- och Fredsgatorna till Folkets hus, såsom skett föregående söndag. Men så blef tyvärr ej fallet.

Sammanstötningen på Jakobs torg.

Uppåt Arsenalgatan kom, som sagdt, tåget, men vid hörnet af Bengt Carlssons hus, midt emot Operan, hejdades det. Ett femtiotal konstaplar lyste tvärs öfver gatan i dubbla linjer. Massan hejdades. Men den vann i styr-

ka, tätade och trängde på. Man trodde ett ögonblick att poliskordongerna skulle brista.

Då sågo de i bakre leden helt plötsligt sablar svängas öfver mängden. Man uppfattade inte tydligt hvad som försiggick der framme, men man anade det af den vilda panik som uppstod. Menniskor kommo störtande tillbaka i ursinnig fart under utrop, hvori bestörtning, rädsla och förbittring voro blandade. Mest fruktande att bli nedtrampade i trängseln skyndade många undan, medan skrån och rop hördes från de främre leden. Taflan saknade, trots sitt allvar, sina tragikomiska poänger. Vi sågo till exempel en ung man, som likblek af sinnesrörelse vrålade med stentorstämma: Man mördar våra barn, man mördar våra qvinnor — reminiscensen från Brüssel var uppenbar.

Polissablarna hade, som sagdt, kommit fram. De cirklade först litet uppe i luften, sänktes så småningom, och en och annan i de första demonstrationsleden dubbades blå öfver axlarna eller blodig om panna och kind. Käppar svängdes och knäcktes och här och hvar gjorde en och annan af de träffade en volt och rullade kring i dammet.

Den påträngande styrkan var tillbakaslagen, men en stark förbittring uppstod i leden, och det hurrades och skrånades mer än någonsin. Ingen förstod hvarför vägen här skulle spärras, när man förra söndagen haft sin fulla

18
frihet att tåga fram. Förhållandet lär emellertid varit att ordningsmakten befarat att demonstranterna i stället för att vika af till höger och taga Folkets hus som slutmål skulle från Gustaf Adolfs torg vända åt venster öfver Norrbro och göra kungliga slottet till slutlig vallfartsort. På dylika farhågor tydde äfven den omkring 50 man starka piket från högvakten som var utställd vid norra mynningen af bron.

Man må ha haft grundade anledningar att befara en sådan utgång eller ej, därom kunna vi ej ännu yttra oss, men faktum är att denna afspärrning efter allt att döma gaf upphof till efterföljande kravaller och excesser.

En liten flock af förtruppen trängde sig sig genom poliskedjorna, man hör rop ur massan: »framåt!»! »bryt kedjan!»! Menniskovågen svällde och tycktes vara färdig att kasta sig fram och spränga och bräcka den hindrande vällen, då två arbetarledare framträdde och lyckades besvärja stormen. Men lugnet varade endast några ögonblick, massan trängde på ännu en gång, och nu uppstod en villervalla som man dess bättre under många år ej behöft se i Stockholm.

Sablarna flögo ur skidorna, man mörbultade hvarandra med käppar och en ung, tilltagsen krabat syntes till och med bearbeta sin polisantagonist med en upphittad galosch. De

19
blanka vapnen träffade väl mest med flatsidan men skuro äfven här och hvar med eggen, så att kläder rispades, hattar genomhöggos och flera personer blesserades. Det hela räckte endast några ögonblick, menniskoströmmen drog sig tillbaka igen och nu gjorde polisen sin skörd.

Inemot 20 personer arresterades och affördes till högvakten i Arffurstens palats. Slagfältet, om man så får kalla det, var beströdt med hattar, mössor, galoscher och sönderbrutna käppar, paraplyer, buteljer m. m.

Det såg från början ut som om man velat afstänga hela passagen, men som om man till slut måst öfvergifva denna plan. Inemot kyrkan i det smala språnget förbi Jakobsportalen släpptes äntligen en ström demonstranter fram och fortsatte sitt tåg efter Jakobsgatan.

Vestgötahertigparet åsåg tumultet.

Under det den ena droskan efter den andra med poliser och anhållne rullade öfver Gustaf Adolfs torg och folkskaror böljade ett stycke utanför det af ridande polis »bevakade» Arffurstens palats, såg man uppe i ett af andra våningens fönster prins Carl och prinsessan Ingeborg, som intresserade betraktade taflan dernere. Då de furstliga personerna sågo sig observerade, drogo de sig tillbaka, men blefvo snart åter synliga i ett annat fönster.

Till Folkets hus.

Massorna hade trängts tillsammans i mynningen till Vestra Trädgårdsgatan. Snart nog satte sig tåget emellertid här åter i rörelse och marscherade under hurrarop fram på den trånga Jakobsgatan, hvars vägar till Gustaf Adolfs torg afspärrats af polis. Först när man kommit in på Vasagatan kunde lederna fritt utveckla sig och tåget företedde ej heller här samma öfverväldigande och imponerande anblick som på Engelbrektsgatan och Jakobsgatan. Trottoarerna voro garnerade af en mängd åskådare, bland hvilka märktes flera första och andra kammar-ledamöter.

De första grupperna af demonstranter funno Barnhusgatan, som leder fram till Folkets hus, afspärrad af poliskonstaplar och beriden polis. Massan pressade sig intill poliskordongen och jernstaket till Norra latinläroverkets stora lekplan och fyllde upp en del af Norra bantorget samt backen i nedre delen af Uplandsgatan.

För hvarje minut blef folkmassan allt större och större, och trycket på poliskedjan allt starkare. Flera af de senare anländande demonstranterna klättrade öfver läroverkets staket och skyndade till norra längan af gallerräcket. På Barnhusgatan hade åtskilliga personer lyckats samla sig alldeles utanför Folkets hus. För att lugna människoskaran, som blef allt oroligare

för hvarje sekund, yttrade hr Sven Persson några ord till massan från en öfre balkong på Folkets hus. Några minuter derefter tog redaktör Hj. Branting till orda i samma syfte från den stora balkongen omedelbart öfver entréen. Talaren hade emellertid knappast hunnit att yttra att dagens demonstration efter allt att döma försiggått »i ordningens tecken», förrän ett formligt tjut hördes från massan: »Polisen drar blankt på Drottninggatan!» Och de personer som lyckats komma innanför poliskedjan började springa bort mot östra gatukorsningen.

Bortat Roslagstorgstrakten till

samlades ett antal personer — polisen anslår mängden till 3 a 400 — som under »sång» och hurrarop tågade fram till angränsande gator. I hörnet af Stora Badstu- och Radmansgatorna mötte en stark polisstyrka till fot och häst, uppmanande massan att skingra sig. Da polisen ej blef åtlydd, drog den sablarna, slående dermed de påträngande. En person skulle härvid blifvit dödligt sårad, uppgafs det; men enligt hvad polisen sjelf anger, blef mannen endast sårad nämnvärdt i ena handen och fick ett skrubbsår i hufvudet. Läkare lära förklarar att såren äro alldeles ofarliga.

Den slagne anhölls.

Som ett tillägg till detta vilja vi omtala:
En på Serafimerlasarettet tjänstgörande läkare hade på qvällen varit på Norr och kom lugnt promenerande förbi Centralpalatset och Kronprinsens stall, har den aktade läkaren berättat. Här stodo då vid 10 eller half 11-tiden, små spridda grupper; det var alldeles icke tal om vare sig »massor» eller demonstrationer. Han stannade att se på folket, då plötsligt riddande polis med sabel i hand dök upp midt

Slaget vid Jakobstorg.

för honom. Med en helt naturlig, ofrivillig rörelse förde han förskräckt handen mot hästens bog. I detsamma kastade sig flera poliser öfver honom med utropet: »Ge er i väg och bråka inte, annars så...»

»Här ju ingen annan än ni, som bråkar», vågade den sålunda tilltalade svara.

Detta var nog; i nästa ögonblick fann han sig anhållen och fördes af tre poliskonstaplar till polishögvakten. Här underkastades han

Demonstrationståg i Stockholm.
Anhördt af mång' tusende personer.

visitation, beröfvades för tillfället sina fickors innehåll: ur, pengar, bref och pennknif samt dessutom sina hängslen, förmodligen till förekommande af — själfmordsförsök. Han sattes derpå i arrest och fick tillbringa en och en half timma på en brits. Härefter underkastades han af stadsfiskal Stendahl ett barskt förhör, fick mottaga en del för ligapojka afpassade förmaningar och släpptes derpå med en kort befallning att infinna sig till nytt förhör.

Läkaren yrkade ansvar å vederbörande för det omotiverade anhållandet.

Stämningen på qvällen.

Klockan half 10 färdades vi Vasagatan framåt från Klaratrakten, ideligen mötande spridda folkhopar och par om par samtalande.

— Det var hemskt — att polisen kan bära sig åt så — huru många ä' döda? — dom här burit bort massor till Sabbatsberg — jag böll på att bli kullriden — jag var nära att bli sabelhuggen — jag hade aldrig trott, att sådant kunde försiggå i Stockholm.

Ungefär så föllo uttrycken från de mötande. Stämningen var tydligen i allra högsta grad upphetsad.

Vid Kungsgatan stod en stark poliskedja, och det hade sina svårigheter att komma ige-

nom. På nämnda gata, mellan Vasa- och Drottninggatorn, tycktes emellertid flera fiocar ligister fritt få fortsara med skrån och oljud gata upp och gata ned, sjungande »Arbetets söner» och »Kväsarvalsen».

Oupphörligt uppträdde i folksamlingarna snyggt klädda karlar, hvilka armbågade sig fram parvis och bearbetade omgifningens vador och axlar med bastanta »promenadpåkar». De talade busspråk, men kunde ändå icke, att döma efter drägt och ålder, vara ligister, åtminstone ej af det species, som polisen i det närmaste lyckats utrota. Gynnade af ordningsmaktens engagemang med demonstranterna, fingo de hela dagen och qvällen drifva sitt ofog utan näpst.

Prof på deras arbetel!

Käpprapp.

— Aj! Hva' släss ni för?

— Rör på galoscherna, buse, annars ska' f-n ta dej!

Nya käpprapp.

Den slagne faller får en släng i förbifarten, medan paret aflägsnar sig att blåmärka andra, som råka stå i vägen.

Här och der böljade folk på gatan och mellan dem syntes poliser.

De i striden tillfångatagna

och till Detektiva polisen förda voro inalles 72 personer (qvinnor och män) af hvilka de minst farliga, uppgående till ett 30-tal genast blefvo frigifna, sedan man öfvertygat sig om att deras uppgifter om namn, bostad m. m. voro rigtiga.

De öfriga 42 krigsfångarne fingo stanna kvar och dessa voro:

Tre renhållningskarlar, 21, 32 a 34 år gamla. En dräng 32 år. En boddräng 33 år. En hästskötare 23 år. En grundläggare 35 år. Sju jernarbetare mellan 19 och 31 år. En skoarbetare 20 år. Två målare 20 och 37 år. En smed 28 år. En slagtaredräng 27 år. En vagnreparator 22 år. Två bageriarbetare 30 och 33 år. En ölutkörare 19 år. En skrädderiarbetare 35 år. En brädgårdsarbetare 33 år. En gjuteriarbetare 29 år. Sex arbetskarlar mellan 19 och 33 år. En tryckeriarbetare 17 år. En läkare. En f. d. handlare 28 år. En f. d. artillerist 26 år. En plåtslagare 24 år. En bryggeriarbetare 27 år. En mureri- arbetare 44 år. En stenarbetare 28 år. En maskinist 26 år. En eldarelärling 17 år. En mek. arbetare 23 år o. s. v.

Ett stort antal af de fångna hade förts först till högvakten i arffurstens palats vid Gustaf Adolfs torg, derifrån till Detektiva po-

likontoret N:o 4 Myntgatan, och fördes sedan till förvaringshäktet.

Hos polisen infunno sig flere personer, frågande efter anhöriga. Då namnen nämndes, hette det vanligen:

— Han har anhållits, ni får höra efter i morgon.

Under qvällen och sedan på natten höllos förberedande undersökningar.

Ett tjugotal personer hade erhållit blåader, hugg och andra blesyrer.

Man hade befarat gatuupprifning, stenkastning, sönderslagning af fönster m. m.

Den dubbla högvakten var försedd med skarpa skott. Genom polisens energiska ingrepp behöfde dock ej dessa gardister eller vakter biträda annat än vid afspärrningskedjan å Norrbro.

De i striden sårade.

som blefvo skadade utanför Folkets hus, fördes till fältskär Wassberg vid Gamla Kungsholmsbrogatan att förbindas. Den svårast skadade hade fått ett sabelhugg som genomträngt hufvudskålen, men hjärnan syntes vara oskadad. Vidare hade en yngling fått ett sabelhugg som tagit öfver kinden och delvis i nacken. Flera andra personer hade fått »blåa ögon», söndriga näsor, fingrar tillplattade tår o. s. v.

Vid Hötorget uppstod en mindre samman-
drabbning dervid två ynglingar fingo krossår
i hufvudena, antagligen förorsakade genom slag
med baksidan af sablar.

På en annan fältskärsstuga uppges många
andra sårade ha blifvit förbundna, hvilka fått
näsbrännare, käpprapp, blifvit sparkade o. s. v.

Massorna skingras.

Vid 10-tiden hade massorna ändtligen börjat glesna
och hurraropen kommo mindre tätt. Polisen tycktes nu
tiden vara inne för en effektiv rensning af platsen.
Alla gator i närheten af Folkets hus spärrades af po-
lis till häst och fots och all trafik, utom spårvägstrafik,
i riktning till demonstrationsplatsen stoppades. De vid
Folkets hus stationerade ridande poliserna påbörjade så
en rörelse, från centrum ut till periferien, sakta drif-
vande de nu nästan uteslutande af nyfikna åskådare —
till stor del damer — bestående skarorna framför. Det
hela gick nu helt lugnt och gemytligt, till och med
under halft skämtsamt samspråk med polisen, som
styrde sina gångare upp på trottoarerna och bland an-
nat trängde in en talrikare publik på Vasa-automaten
än denna väl någonsin förr haft. Långsamt gick tå-
get ned för Vasagatan, och det behöfdes till slut blott
ett par konstaplar för att drifva framför sig demon-
strationens spillror fram till Centralplan, der folket
mestadels beskedligt skingrade sig. Vid half 1-tiden
indrogs ändtligen de sista poliskedjorna.

Allt syntes nu vara lugnt, en och hvar gick nu
hem och diskuterade och drömde om dagens stora
krigshändelser.

Under detta tumult hade så hänt att kungen var
borta utrikes, kronprinsen var i Norge.

»Reser du nu också pappa, hvem i all världen 'ka
då vaja hemma å 'yra riket?» sade prins Carls ett och
ett halft-åriga dotter Märta till sin furstliga fader.

Stridstelegrammer till Skämtbladen.

Förberedelserna till kriget började 18 April 1902.

Freitag kl. 11 f. m. Demonstrationerna ha börjat.
Väldiga folkmassor i rörelse i Staden och på Riddar-
holmen. Ingen ännu sårad af polis.

Freitag kl. 4 e. m. Rörelsen i staden var ej demon-
stration. Det var blott köbildning af dem som skulle upp
på glasförsäkringsbolagets kontor i Storkyrkobrinken.

Freida kväll. Glasförsäkringsbolaget har under da-
gens lopp försäkrat 79,834 fönster, 586 par pinzeneer,
680 par glasögon, 10 kvartersbuteljer och 3 emaljögon,
allt för en sammanlagd försäkringssumma af öfver 9
hundra tusen kronor.

Lördag middag. Huskvarna depot har under för-
middagen till civilklädda personer sålt 560 revolverar
samt en framladdnings 28-cm. bombkanon till en ung
man, som såg ut att vara anarkist. Rödskäggig var
han de fulingen.

Lördag e. m. Huskvarna depot förnekar att ha sålt
560 revolverar till polisen. Det var bara 558.

Lördag afton. Hos polisen. Ifriga förberedelser för
morgondagens strapatser. Stadsfiskal Stendahl har köpt
en pansarskjorta samt en ny kapp med blykula och
bland manskapet har utdelats förstenade hjertan.

Gatuhvimlet börjar.

Söndagen d. 20, 1 e. m. Alla, som kunna gå, ute.

1.15 e. m. Alla tåga mot Lill-Jans.

3 e. m. Minst 50,000 församlade der. Tal hållas af Branting, Lindqvist m. fl. angående allmän rösträtt. Menniskorna packade som sillar. Somliga ha krupit upp i träden. Hatt vid hatt synas nedanför öfverallt. Det ser ut som träden växte bland idel mennisko-massa.

Kl. 3,30 e. m. Talen slutas. Menskorna tåga mot staden. Mötes här och der af hotande poliskedjor. Lerskalden samt B. och L. slinka igenom öfver allt utan att bli sårade, eller ens antastade. Man hör bråk mellan polisen och folket här och der, men bryr sig ej derom.

Kl. 5,15 e. m. Striden på Jakobstorg i full gång. Äfvenså på andra ställen i staden.

Kl. 6,30 e. m. Lerskalden och B. och L. på Folkets hus, der de träffa den gamle Aposteln Mäster Palm. Palm vill från balkongen af Folkets hus hålla tal för massorna, men typografen B. och literatör Kronvall och källarmästarn återhålla honom af fruktan att massorna derigenom kunde uppviglas.

Kl. 7,15 e. m. Lerskalden och hans sällskap i Folkets hus, sitter midt emot Mäster Palm och inmundigar en punchhalfva. Hurrarop, strän, sorl och dån höres öfver allt kring Folkets hus och det hörs och ser ut som hela huset vore bestyrmat i krig. Lyss! hör, o hör kanonerna, vid Jutas jag måste upp om jag i grafven lågl tänkte nog Palmen. Alla sinnen i vild jäsning.

Kl. 7,30 e. m. Lerskalden går ned i toaletttrummet och ser 2 arbetare som tvätta blodet af sig. Den ena hade fått ett sabelhugg i lufvudet och flera andra skråmor. Den andra var blodig som en varg. Gå icke ut sade han, det kan hända er lika dant.

Kl. 7,35 e. m. Mäster Palm förkunnar oss: Nu tog polisen Kata Dahlström. (Vid dessa ord blef jäsningen i Folkets hus värre än förut). Se der bär det i väg med henne.

Söndag kl. 7,40 e. m. Det mörknar. En poliskonstapel huggit örat af en arbetare, som deröfver visade sig misslynt. Några öron vill, så protesterar allmänheten och polisen får anledning att ingripa.

Senare. En gubbe lifsfarligt skadad af en polis-sabel. En pojke nedriden och söndertrampad. Ännu behöfs dock mer för att demonstranternas tålamod skall brista.

○ Senare. Det ser mörkt ut. Försök att reta upp en socialistledare, men förgäfvos.

En munkbromadam stiger upp och agiterar för »Qvinnans Rösträtt» i sitt hem.

Senare. Nu brast humöret på dem, efter en lyckad chock af 10 ridande poliser. Sablarna dragas och alla sabelhuggna bli häktade.

Senarre. Några konstaplar huggit hvarandra, men i misshugg. Svinhugg går tillbaks. Numera huggas endast de lugnaste demonstranterna. Men de äro tyvärr för många.

Senare. Nere vid Folkets hus. Förbittringen mot polisen växer. De civila i inbördes krig. En medelålders rödskäggig man utsparkad från hallen i Folkets hus. Bravo!

Senare. Den medelålders mannen var olyckligtvis stadsfiskal Stendahl. Hämd.

Senare. Nu dansas lusteviga. Ändtligen nått vårt mål. Stendahl går an som den värsta grabb och folket börjar komma i jäsning.

Senare. Stendahl går på som om det gällde det sista i lifvet, men han hjälper oss bra.

Kl. 12 på natten. Den sista chocken gjord af 50 poliser mot 75 medborgare utanför Folkets hus. Polisen segrade och slaget kan anses vara slut.

Kl. 12,20 på natten. Många hånkade. De ny omnibussarne bra att forsla dem på.

12,30 på morgon. Jag var vid slussen, skulle till Vasastaden och lägga mig, men för afspärrade gators och polisers skull, måste jag ta långa omvägar, att det drojde långt in på natten innan jag han hem,

Krigskorrespondenten.

Bortkomna eller förstörda saker i kriget.

Under striden afbrötos 93 käppar, 36 paraplyer. Dessutom förlorades 9 paraplyer, 2 parasoller, 3 cigarrfodral, 5 liter brännvin, 3 halva punsch, 19 tomma och 6 fyllda ölbuteljer, 57 cigarrer, 133 käppar (hvaraf stör-

sta delen förlorades i tumultet vid Jakobstorg), 6 par galoscher, 18 hattar, ett pekfinger, 2 portemonéer, 8 cigarrfodral, 8 par pinzeneer och 3 par pinzeneer sönderslogos. 213 hattar stukades. En afbuggen hög hatt såg Sofiehems-Lisa ligga på Vasagatan midt för Vasateatern, och meddelade detta till Sv. Visförlaget. Ett fruntimmer hade förlorat sitt Ässa eller Äscha, hvad det kallas, i Kungsträdgården. Ett annat hade förlorat 4 löständer, samt en nyckelknippa. En karl hade i brådskan tappat ena skon o. s. v. Några poliser hade under detta vilka tumult blifvit sårade, dock ej så farligt som många af demonstranterna.

Gubben med käpparna.

Följande lustiga historia har meddelats under kriget I Tisdags i förra veckan (2 dagar efter bataljen) kom en gubbe i Vestra Slussbacken, knogande på en knippa bastanta käppar.

Plötsligt hejdas gubben af en bättre herre, som frågade, hvart färden med käpparne gällde. Ja, gubben hade ett »affärshus» att lemna sin träslöjd till, och hade han tänkt sig få en tia för knippan.

— Jag ger tolf kronor sade den fine herrn, och här är två »på hand»... Gå nu ned med knippan till nr 4 Myntgatan och fråga efter stadsfiskal X., hvilken skall ge er resten...

Gubben var lika litet inne i rösträttspolitikern som i dagshändelserna för öfrigt, hvarför han lugnt gick ned till detektiva polisstationen med sina käppar.

Här höll det naturligtvis på att bli »fem och tjugu» af, i stället för den utlovade tian, men slutligen kunde gubben fritaga sig från allt öfverlagt deltagande i »skämtet» och fick aflägsna sig med tvåkronan som enda ersättning för »besväret».

Spaningarna efter »upphovet och roten» pågick i flera dagar, utan resultat.

Förhållandet i Stockholm efter tumultet.

Tyst strid och öfverläggning i Folkets hus, men för öfrigt stort lugn i staden.

I anledning af Riksdagen, som pågick och snart skulle avslutas, höllos liknande demonstrationsmöten hvarje Söndag, äfvenså den 1 Maj, som var en söknedag. Men folket tog sig dock ganska mangrant fridag.

Första Söndagen efter tumultet (eller den 27 April) hade demonstranterna fått Öfverståthållere-embetets tillåtelse att tåga genom staden med flygande fanor och klingande spel, och blifvit anvisade hvilka gator de hade att passera. Inga poliser afstängde den dagen vägar eller gator. Ordningen upprättshölls af 300 af folket utvalda ordningsmän (eller civila personer) hvilka [buro ordningsmärken på bröstet, och sansadt och humant utpekade väg hvar folket hade att passera. Det största lugn rådde bland folkmassorna. Och poliserna, förra Söndagen så glänsande och makthafvande, (likaså i Sundbyberg m. fl. ställen), stodo nu uppställda som tysta intetsägande frågetecken

? ? ?? | ? ?? ? ?

? ? | ? ? ? ? ?

en del liknade nollor 0 1 0 00 0 0

några voro till och med posterade för att bevaka det tjocka jernstaketet på den stora tomma skolgården midt emot Folkets hus. Alldeles som innestängda i en bur. Jag och mitt sällskap tyckte att en af dem, en ung,

mycket hyggelig polis, såg rätt snopen ut att stå så der innanför jernstaketet. Cheferna bland dem gingo som utropstecken, men sade ingenting.

Oaktadt ett svårt hundväder (som icke ens Bella eller författarens katt Skuttan ville gå ut i), ett väder med storm och regn och snöslask, drog dock i väg mot Ladugårdsgärdet, den 1 Maj, ett väldigt demonstrationståg, åtföljdt af mång' tusende människor, och planterade der sina fanor, med anledning af Allmän Rösträtt.

Och så fortgick sedan Söndag för Söndag. Och tänkarn stod i tysthet och tänkte: *O, Öfverhelt hör folkets röst, och ej blott smickrets och din egen hör!*

De 3 stora strejkdagarna, 15, 16 och 17 Maj.

(18:de och 19:de Maj voro Pingstdagar, således för arbetarne äfven fridagar).

Thorsdagen den 15 Maj (det var på sjelfva drottningens namnsdag) utbröt för första gången i Sverige Storstrejk. Och då nedlades af arbetarne allt arbete i Stockholm. Ja, man strejkade i nästan alla fack, och ville på detta sätt tvinga Riksdagen, som nu arbetade med högtryck, ty den hade blott några dagar igen tills den skulle avslutas. Och innan Riksdagen avslutades ville arbetarne ha beviljat sitt i många år eftersträfvade mål: Allmän Rösträtt.

Genast blef Riddarholmen, der gamla Riksdags-huset är och hvari riksdagsgubbarne voro, blockerad. Sakta svajade den svenska flaggan öfver det gamla huset der Sveriges ve och väl skulle beslutas. Stora starka jättepolicer ställde sig vid alla broar, riktiga fanor, och en och hvar, som ej kunde uppgifva bestämdt ärende till tåg eller båt, fick ej träda in på denna holme. Skulle någon riksdagsgubbe derifrån måste han

åka i täckt vagn, som han antingen själf måste hålla sig med eller ock låna af någon enskild person. Och vakt stod utanför dörren.

Droskor stod ej till att få. Hästar såg man knappt några i staden, annat än till enskilda åkdon, eller från landet; ty alla åkare hade strejkat, alla droskkuskar strejkat, alla spårvagnskuskar och maskinister strejkat, alla ångslupar strejkat, alla renhållningskarlar och gat-sopare strejkat. »Dasståget» till Riddersvik fick ingenting att dra. Ingen ville lossa, ingen lasta. Alla krogar och bränvinsmagasin voro stängda i 5 dagar, slutligen fingo äfven alla vinhandlare stänga sina portar. Alla bågare, alla bryggare, alla målare, skräddare, skomakar, borstbindare, teaterarbetare, schåare, murare, timmermän, smeder, sotare, ja, allt hvad nämnas kan, hade strejkat. Rökmoln från några fabriker såg man ej, ty ingen arbetade deri. Allt var tomt och öde och hela Stockholm hade, liksom genom ett trollslag, blifvit förvandlad till en belägrad stad. Gasverket hade strejkat. Man fick ingen gas. Allt var mörker. Man hotades med att bli utan mat, utan ved, utan vatten. Och allt tycktes blifva idel ödeläggelse, ty det ena hjulet efter det andra hade gått sönder eller upphört att göra nytta i det stora samhällslifvet. — Alla värdshus voro stängda, och öl, porter, läskedrycker m. m. höll på i kaféerna att taga slut. På pingstafton fanns på de flesta kaféer ingenting att få annat än lite tunt kaffe, och så hade Stockholmarne 2 helgdagar och ingenting att — dricka. Arma lif! — Stockholm en blockerad stad. Förut van vid all välmåga, lyx och bekvämlighet. Skeppen lågo som öfvergifna skrof, det ena vid det andra nere vid hamnen. Ingen syntes till. Ingen ville arbeta vid dem. Vid ett tillfälle stängdes för en stund till och med Norra fraktdogsstationen, så man ej kunde få ut varor.

Alla typografer och boktryckare hade nedlagt sitt arbete och några tidningar utkommo ej på flera dagar,

och ingen kunde väl ana att något sådant skulle hända i början af ljusets och storindustriens sekel, att pressens mäktiga blytunga skulle så hastigt förstummas. Sicket elände! Man fick ej veta något. En stad utan press! Och det bufvudstaden i riket. Det kunde ej vara sämre under Gustaf Vasas tid i gamla Stockholm.

Man fick ej veta något. Man gick gata upp och gata ned isynnerhet Vasagatan och diskuterade. Fastän det var söknedagar såg det dock ut som söndagar, ty hvarje arbetare, som ägde något, gick helgdagskläd. På gator, i gathörn, i gränder, på kaféer, i jernvägskupéer, på tegelhögar, på brädstaplar, i söder och norr, öster och vester — öfverallt talades endast om storstrejken. Mången tyckte det var klokt, andra dumt, men de måste följa med strömmen, fast det sved i tarmarne.

För öfrigt var det i Stockholm mycket tyst, ja, ovanligt tyst, och en vemodets prägel hade bredt sig öfver mångens anlete. Det enda meddelande man fick var några skrifna lappar, som skulle föreställa tidningar, dem redaktioner låtit klistra upp i något cigarrfönster eller plank. Och på dem stod tillkännagifvet i korthet det viktigaste af Riksdagens förhandlingar, eller ock tillkännagifvande att Storstrejk utbrutit i de flesta större städer, och i många småstäder hade arbetarne nedlagt allt arbete. Och detta varade från Thorsdagen till Lördagseftermiddag. Då kom ryktet från Riksdagshuset att »Frågan om Allmän Rösträtt är uppskjuten eller bordlagd till år 1904, då nya riksdagsmän skola väljas och föra landets talan». Då upptages rösträttsstriden ånyo och ledsamt nog kanske blir värre än förut. Intill dess kommer man jemt att tala om rösträtt i gränder och gårdar och andra platser der man har röst och luft och organ finnes.

Ensam i Stockholm deltog i Storstrejken 42 tusen och 600 arbetare. Deras aflöning kan i medeltal anslås till 3 kr. 33 öre pr dag. Detta utgör på hvarje

arbetare på 8 dagar 10 kronor. En arbetsnedläggelse under 3 dagar medförde således för dem en förlust af 400 tusen och 600 kronor eller nära — en half million, och likväl fingo de ej någon rätt för sin sträfvan. För arbetsgifvarne torde väl förlusten ej bli mindre, då man räknar det ena med det andra som i det stora maskineriet för dem kommit i olag.

I hela Sveriges rike deltog 200 tusen demonstranter, utom alla andra som ej tillhörde föreningen, hvilka samtidigt med den nedlade sitt arbete.

När detta skrives är tumultet slut, Storstrejken slut, och allt har återtagit sin gamla prägel. Men ett följer alltid, och det är:

Strid uppfyller all naturen,
jord och haf och rymder blå.
Samma strid som märks bland djuren
märks bland menskorna också.
Strid är från vårt väsens början
till dess döden gör ett slut,
och sin frid man aldrig finner,
förrän här man kämpat ut.
Gifs då lönen? Gifs då kronan
för den strid som ädel var?
Gifs då straffet för den grymme,
som allt från den svage tar?
Ja förvisst! — En medfödd aning
genom menskligheten går:
Straff och dom skall en gång stunda.
Segerlön det goda får.

Ur »Tidens oro» af Ch-w. ll.
Förf. till Stjernedikter, Brynhilda m. o.

Blu 29/3-55

Innehåll till boken *Nr. 14 Vackra Roosen.*

I. Vackra Roos'ens Stockholms och landsortsminnen från sin sångarfärd; med många pikanta detaljer uti; och hvori hans samtida aktörer, sångare och musikanter, italienare, samt halta och blindas omtalas, äfvenså prinsar och kungar, som han sjungit för och talt vid.

II. Den rikbekante Socialistaposteln Mäster Palm vid hans 50 års jubileum år 1899, hvori omtalas en del äfventyr och bråk som Palm här och der i landet haft med fiskaler, kronofogdar m. fl. Då han skulle hålla sina tal.

III. En kort historisk skildring öfver hur Stockholms stad utvecklats sig från Birger Jarls tid tills nu. Dess invånareantal. Dess nunnekloster (nu kyrkor). Dess på Stor- och Jerntorget stående Spö och skampålar. Uppgift på hur mycket Stockholms stad och hela Sveriges land nu är taxerad till. Antal invånare i hela landet. Landets betydliga utveckling. Allt detta och mera dertill i denna lilla billiga bok *Vackra Roosen.* "Man kan om denna lilla bok säga att den handlar om mera än mängden volym som kostar flera kr." Kostar blott 20 öre.

Har du läst **Grabben?** Denna, en ytterst treflig bok, utkommer flera gånger om året och innehåller alltid de lustigaste och mest pikanta af alla småbitar. Hvarje Grabb, 64 sidor stor, pris 25 öre.

Eller har du hört talas om den lustiga, men sanningenslilla boken **Verlden i 3 bilder**, som Dumstedt, Klokstedt och Mellanstedt, i ett häfte 48 sidor stor, 40 öre. Alla dessa böcker utkomna å Svenska Småskriftförlaget, vid Karlberg, och säljas af de flesta parti- och bokhandlare.